

**KRETINGOS JURGIO PABRĖŽOS UNIVERSITETINĖS GIMNAZIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL GIMNAZIJOS GAMTOS MOKSLO CENTRO LANKYTOJŲ DARBO TVARKOS
APRAŠO TVIRTINIMO**

2025 m. vasario 14 d. Nr. V1-46
Kretinga

T v i r t i n u gimnazijos Gamtos mokslo centro lankytojų darbo tvarkos aprašą
(pridedama).

Direktorius
Trakšelys

Kęstutis

PATVIRTINTA
Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos
direktoriaus 2025 m. vasario 14 d. įsakymu Nr.V1-46

GIMNAZIJOS GAMTOS MOKSLŲ CENTRO LANKYTOJŲ DARBO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos (toliau – Gimnazija) Gamtos mokslų centro (toliau – Centras) lankytojų darbo tvarkos aprašas reglamentuoja atvykstančių mokinių, mokytojų darbą Centre ir apibrėžia bendrąsias mokinių elgesio normas.

2. Centro tvarkos aprašas, Gimnazijos mokinių darbo tvarkos ir elgesio tvarkos aprašas yra privalomi visiems mokiniams ir mokytojams, atliekantiems praktinius, laboratorinius darbus, vedantiems pamokas (toliau – veiklos) Centre.

3. Prasidėjus veiklai, Centro koordinatorius arba kitas už Centro veiklą atsakingas darbuotojas supažindina mokinius pasirašytinai, mokytojus žodžiu su Gimnazijos vidaus ir Centro lankytojų darbo tvarkos aprašu.

II SKYRIUS BENDROSIOS SAUGOS IR SVEIKATOS TAISYKLĖS DIRBANTIEMS CENTRO LABORATORIJOSE

4. Į laboratorijas mokiniai įleidžiami tik mokytojui, Centro koordinatoriui, laborantui ar kitam už Centro veiklą atsakingam asmeniui leidus.

5. Darbas laboratorijoje pradedamas tik lydinčiam mokytojui leidus.

6. Jei darbui reikės naudoti elektrinius prietaisus, chemines medžiagas, privaloma laikytis naudojimosi elektros įrenginiais, cheminėmis medžiagomis taisyklių, su kuriomis prieš pamoką supažindina dalyko mokytojas.

7. Atlikdami laboratorinius, praktinius darbus, esant reikalui mokiniai ir mokytojas naudoja apsaugos priemones. Apie būtinas naudoti apsaugos priemones mokinius informuoja mokytojas.

8. Prieš pradėdant darbą būtina įsitikinti, kad nėra matomų įrenginių pažeidimų, o juos pastebėjus, nedelsiant pranešti Centro koordinatoriui, laborantui ar kitam už Centro veiklą atsakingam asmeniui.

9. Apie įvykusį kompiuterio gedimą mokytojas informuoja Centro koordinatorių ar kitą už Centro veiklą atsakingą asmenį.

10. Jeigu elektros jungikliai ar kiti prietaisai, priemonės, laboratorijos inventoriūs nėra reikalingi ugdymo proceso metu, mokiniai jų neliečia.

11. Aštrius, smailius daiktus mokiniai naudoja tik pagal paskirtį ir tik mokytojui leidus.

12. Laboratorijos priemonės, įrangą mokiniai tausoja, elgiasi atsargiai, kad nesugadintų.

13. Darbo vietoje mokiniai nelaiko nereikalingų darbo atlikimui daiktų, nevalgo, negeria, palaiko švarą ir tvarką.

14. Po laboratorinio, praktinio darbo, nuvalomi naudoti įrankiai, priemonės, sutvarkoma darbo aplinka.

15. Laboratorinio, praktinio darbo metu, išsilieję reagentai neutralizuojami ir utilizuojami, sudužę indai surenkami į atskirą šiukšlių dėžę, sugedę prietaisai išjungiami laikantis taisyklių.

16. Darbo laboratorijose metu mokiniai netriukšmauja, netrukdo kitiems, atlieka mokytojo nurodytus darbus.

17. Pertraukų metu laboratorija išvėdinama laikantis higienos reikalavimų, mokiniai gali išeiti iš laboratorijos, tačiau Gimnazijoje turi laikytis Gimnazijos mokinių darbo tvarkos ir elgesio taisyklių.

III SKYRIUS DARBO LABORATORIOSE REIKALAVIMAI

18. Darbas su lengvai užsiliepsnojančiais ir degiais skysčiais:

20.1. LU (toliau – lengvai užsiliepsnojančios) ir DS (toliau – degūs skysčiai) laikomi specialioje uždaroje taroje;

20.2. laboratorijoje LU ir DS galima laikyti tik tokį kiekį, kuris reikalingas vienai darbo dienai;

20.3. panaudotus LU ir DS pilti į hermetiškai uždromą indą, o pasibaigus darbo dienai pašalinti iš laboratorijos arba regeneruoti, draudžiama pilti skysčių likučius į bendrąją kanalizaciją;

20.4. dirbti su LU skysčiais galima tik cheminėse traukos spintose įjungus ventiliaciją. Kaitinti LU skysčius reikia ant elektros plytelių su uždara spirale;

20.5. dirbant su eteriu, tetrahydrofuranu, dioksanu gali susidaryti sprogstantys peroksidai, todėl prieš pradėdant darbą būtina juos pašalinti. Minėtų medžiagų distiliavimas baigiamas, paliekant kolboje 1/5 dalį paimto skysčio;

20.6. dirbant su šiomis dujinėmis medžiagomis: H_2 , $CH\equiv CH$, CO , H_2S , dujiniais angliavandeniliais, visada įvertinti sprogstančio oro mišinio susidarymo galimybę.

21. Darbas su agresyviomis medžiagomis:

21.1. dirbant su agresyviomis medžiagomis, būtina naudotis asmeninėmis apsaugos priemonėmis: akiniais ar kauke, chalatų, guminių pirštinių, gumine prijuoste pagal poreikį;

21.2. dirbant su ypač nuodingomis ir agresyviomis medžiagomis (Br_2 , Cl_2 , SO_2 , CrO_3 , CS_2 , $SOCl_2$, azoto oksidais, koncentruotomis azoto, druskos, sieros rūgštimis, HF, organinių rūgščių chloranhidridais, fosforo halogenidais, NH_3 , piridinu ir k.t.) darbai atliekami tik gerai veikiančioje traukos spintoje (oro greitis 0,5-0,7 m/s, kai spintos langas atidarytas iki 20-25 cm aukščio) ir dėvint apsaugines priemones (akinius, pirštines ir kt.);

21.3. koncentruotos rūgštys saugomos specialiuose buteliuose su specialiais kamščiais, ant kurių turi būti uždėti specialūs gaubtai;

21.4. koncentruotas rūgštis pilstyti tik traukos spintoje;

21.5. skiedžiant koncentruotą rūgštį:

21.5.1. pilti rūgštį į vandenį, bet ne atvirkščiai;

21.5.2. naudotis specialiais sifonais arba pipetėmis su guminiiais balionėliais;

21.6. naudoti termiškai atsparius indus;

21.7. koncentruotų mineralinių rūgščių stiklinėje taroje laikyti ne daugiau kaip 3 kg vieno pavadinimo medžiagos;

21.8. šarmai laikomi plačiagurkliuose buteliuose, tirpalai gaminami termiškai atspariuose induose;

21.9. rūgštys ir šarmai laikomi skirtingose traukos spintose. Agresyvių medžiagų laikymo vietoje turi būti pakankamas kiekis jas neutralizuojančių medžiagų: 1-2 % boro ir sodos tirpalų.

22. Darbas su stikliniais indais:

22.1. distiliuojant medžiagas vakuume, naudoti tik apvaliadugnes ir visiškai sveikas distiliavimo kolbas ir priimtuvus; distiliuojama užsidėjus apsauginius veido skydelius arba už specialaus tam tikslui įrengto skydo ekrano. Baigus distiliaciją orą į sistemą įleisti pamažu;

22.2. pernešant indus su karštais skysčiais naudoti medžiaginėmis pirštinėmis, audeklu ar specialiu laikikliu;

22.3. užkemšant guminiu kamščiu plonasienį indą, laikyti jį už viršutinės dalies.

23. Oksiduojančios medžiagos (natrio ir kalio nitratai, amonio nitratas ir panašūs) laikomos stikliniuose induose su plastikiniais kamščiais. Šie indai laikomi specialiose spintose ant atskirų lentynų.

24. Elektrosaugos reikalavimai:

24.1. nedirbti su elektrą vartojančiais įrenginiais, jeigu yra matomi pažeidimai, arba jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;

24.2. neliesti rankomis kištukinių lizdų, kištukų, kabelių;

24.3. neliesti vienu metu elektrą vartojančių prietaisų metalinių dalių ir įžemintų dalių (centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių, čiaupų ir pan.), kad nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei žmogaus kūnu;

24.4. nenešioti sumontuotos aparatūros ar įjungtų elektros prietaisų;

24.5. valyti prietaisus tik išjungtus iš elektros tinklo;

24.6. prieš pradėdant laboratorinį darbą, pirmiausia būtina susipažinti su tam darbui reikalingais elektros įtampos šaltiniais, sužinoti įtampų vertes;

24.7. patikrinti, ar darbo vietoje yra visi darbui reikalingi prietaisai ir priemonės, ar jų jungiamieji laidai bei kištukai tvarkingi;

24.8. kiekvieną darbą atlikti tik jam skirtais prietaisais. Imti prietaisus iš kitų darbo vietų galima tik mokytojui ar laborantui leidus;

24.9. prieš pradėdant jungti elektros grandinę, visus prietaisus išdėstyti taip, kad jungiant nepersipintų laidai;

24.10. jungiamųjų laidų ilgį parinkti apytiksliai tokį, koks yra atstumas tarp jungimo taškų;

24.11. iš pradžių jungti pagrindines grandines, po to matavimo prietaisus ir pagaliau įtampos šaltinius;

24.12. prieš pradėdant matavimus, visiems matavimo prietaisams parinkti tinkamą matavimo skalę ir prietaisų rodykles nustatyti į nulinę padėtį;

24.13. prietaisus jungti prie įtampos šaltinių tik mokytojui ar laborantui patikrinus elektros grandinių sujungimą;

24.14. pastebėjus prietaisų gedimus, kitus sutrikimus ar dingus įtampai grandinėje, nedelsiant išjungti grandinę ir pranešti apie tai mokytojui ar laborantui;

24.15. pasitraukiant iš darbo vietos, būtina atjungti įtampos šaltinius;

24.16. baigus darbą, pirmiausia reikia atjungti įtampos šaltinius ir prietaisus, tik po to išardyti grandinę. Laidus tvarkingai sudėti į jiems skirtas vietas.

IV SKYRIUS VEIKSMAI YPATINGAIS ATVEJAIS

25. Įvykus nelaimingam atsitikimui, mokiniai apie tai praneša mokytojui ar kitam tuo metu šalia buvusiam suaugusiam asmeniui.

25.1. Pagalba nudegusiam:

25.1.1. išnešti nukentėjusį iš aukštos temperatūros zonos;

25.1.2. užgesinti degančius drabužius ugniai gesinti skirtu apklotu arba vandeniu;

25.1.3. nudegusias vietas 10 min. vėsinti tekančiu vandeniu, nenutraukus drabužių nuo nudegusios kūno vietos, rūbų neplėšti. Nudegusių vietų neliesti rankomis, nepradurti pūslių, apdengti sterilia marle;

25.1.4. stipriai apdegusiems duoti daug gerti vandens, apvynioti antklode.

25.2. Išsiliejus rūgštims:

25.2.1. neiti į zoną be atsparių rūgštims rūbų ir avalynės, be apsauginių akinių ir kvėpavimo takų apsaugos priemonių. Neutralizuoti, vengiant kontakto su medžiaga, neįkvėpti garų. Naudoti absorbentą;

25.2.2. rūgščiai patekus ant odos, pirmiausia šalinti rūbus, gausiai plauti vandeniu ir 1-2 % sodos tirpalu, vandeniu su muilu;

25.2.3. patekus rūgščiai į akis plauti vandeniu plačiai jas atmerkus, atverčiant vokus ne mažiau kaip 10 minučių. Esant reikalui, vykti į gydymo įstaigą.

25.3. Išsiliejus šarmams:

25.3.1. vengti dulkių susidarymo, neįkvėpti dulkių. Užtikrinti gerą patalpų vėdinimą. Sausą medžiagą atsargiai surinkti ir sandariai uždaryti, pagal aplinkybes galima neutralizuoti sieros rūgšties tirpalu;

25.3.2. šarmais nudegintą vietą pirmiausiai nusausinti ir gausiai plauti tekančiu vandeniu bei boro, citrinos, acto rūgšties tirpalu;

25.3.3. patekus šarmams į akis gausiai plauti vandeniu. Esant reikalui, vykti į gydymo įstaigą.

25.4. prarijus rūgščių ar šarmų, gerti daug vandens nesukeliant vėmimo;

25.5. patekus nuodingiems garams ar šarmų dulkėms į kvėpavimo takus, nukentėjusį išvesti į lauką, reikalui esant gaivinti, duoti kvėpuoti deguonies kaukę;

25.6. išsiliejus organiniams tirpikliams, išjungti kaitinimo priemonės, skubiai vėdinti patalpą arba naudotis kvėpavimo apsaugos priemonėmis. Absorbuoti skystį smėliu ar kitu absorbentu, surinkti į sandarią tarą;

25.7. patekus tirpikliams ant odos, skubiai pašalinti užterštus rūbus ir plauti vandeniu;

25.8. išbirus kietoms medžiagoms, susemti, nesukeliant dulkių;

25.9. išsiliejus gyvsidabriui, skubiai kreiptis į laboratorijos darbuotoją. Gyvsidabris surenkamas į sandarų indą gumine kriauše arba amalgamuota vario arba žalvario plokštele. Užteršta vieta baigiama valyti šluoste, sumirkyta mažos koncentracijos kalio permanganato ir druskos rūgšties tirpalu. Gyvsidabrio junginiai neutralizuojami 20 g/l geležies (III) chlorido tirpalu.

25.10. nukentėjus nuo elektros srovės:

25.10.1. atjungti elektros srovės tiekimą arba nukentėjusį atitraukti nuo laidų. Žmogų traukti neliečiant kūno.

25.10.2. netekusį sąmonės guldyti ant kieto paviršiaus, jei reikia, gaivinti. Gaivinama dviem: po vieno oro įpūtimo seka 5 širdies suspaudimai. Negalima spausti krūtinės įpūtimo metu. Gaivinimą tęsti, kol atvyks kvalifikuota medicinos pagalba.

26. Visais atvejais, jeigu trauma sunki, suteikus pirmąją pagalbą būtina kviesti medikus, o jeigu trauma nesunki, esant reikalui, vykti į gydymo įstaigą.

27. Gaisro, stichinės nelaimės atveju už mokinių evakuaciją atsakingas juos lydintis mokytojas.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Gimnazijos Centro lankytojų tvarkos aprašas gali būti keičiamas pasikeitus veiklą reglamentuojantiems teisės aktams. Su pasikeitusiu tvarkos aprašu mokiniai ir mokytojai supažindinami iš naujo.

29. Centro tvarkos aprašas skelbiamas Gimnazijos internetinėje svetainėje.
